VII kadencja

SEJM RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

KANCELARIA SEJMU
Biuro Komisji Sejmowych

PEŁNY ZAPIS PRZEBIEGU POSIEDZENIA

■ **Komisji Polityki Senioralnej**
(nr 25)
z dnia 9 lipca 2015 r.

Pełny zapis przebiegu posiedzenia

Komisji Polityki Senioralnej (nr 25)

9 lipca 2015 r.

Komisja Polityki Senioralnej, obradująca pod przewodnictwem posła **Michała Szczerby (PO),** przewodniczącego Komisji, zrealizowała następujący program dzienny:

– informacja Ministra Edukacji Narodowej na temat seniorów w dokumencie rządowym „Perspektywa uczenia się przez całe życie";

– informacja Ministra Edukacji Narodowej na temat działań związanych z tematyką relacji międzypokoleniowych i współpracy międzypokoleniowej wykonywanych w ramach programów obsługiwanych przez Fundację Rozwoju Systemu Edukacji;

– sprawy bieżące.

W posiedzeniu udział wzięli: **Ewa Dudek** podsekretarz stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej wraz ze współpracownikami, prof. **Janusz Szymborski** członek Rządowej Rady Ludnościowej**, Małgorzata Żyra** zastępca dyrektora w Głównym Urzędzie Statystycznym, **Anna Chabiera** sekretarz Komisji do spraw Osób Starszych w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich, **Anna Solarska** przedstawiciel Biura Pełnomocnika Rządu do spraw Równego Traktowania, **Grażyna Rogala-Pawelczyk** prezes Naczelnej Rady Pielęgniarek i Położnych, **Elżbieta Ostrowska** przewodnicząca Polskiego Związku Emerytów Rencistów i Inwalidów, **Wojciech Czapski** przewodniczący rady Stowarzyszenia Europejskiego Ruchu Samorządowego – EURUS, **Sławomir Wittkowicz** przewodniczący Federacji Związków Zawodowych, **Katarzyna Świątkiewicz** kierownik programowy Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności, **Piotr Bednarski** dyrektor Instytutu Reumatologicznego, **Jacek Jarosiński** specjalista w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej, **Wojciech Wrona** specjalista w Państwowej Inspekcji Pracy, **Małgorzata Mossakowska** specjalista ds. projektów Międzynarodowego Instytutu Biologii Molekularnej i Komórkowej w Warszawie, **Renata Ekielska** członek zarządu Fundacji Projektowanie Codzienności z Kielc, **Edyta Długosz-Mazur** wiceprzewodnicząca Lubelskiej Rady Seniorów, **Mateusz Plone** terapeuta w Domu Pomocy Społecznej przy ul. Wójtowskiej, **Stanisław Kalski** przewodniczący Związku Żołnierzy Wojska Polskiego wraz ze współpracownikami, J**arosław Szczepański** prezes SJ Consulting, **Dominik Moszczuk** koordynator w Towarzystwie Inicjatyw Twórczych, **Teresa Kołakowska-Bajtlik** kierownik Stowarzyszenia UTW Warszawa, **Laura Żochowska** wiceprzewodnicząca UTW im. Chopina, **Elżbieta Wiśniewska** słuchaczka UTW.

W posiedzeniu udział wzięli pracownicy Kancelarii Sejmu: **Elżbieta Przybylska, Jakub Krowiranda** – z sekretariatu Komisji w Biurze Komisji Sejmowych

Przewodniczący poseł Michał Szczerba (PO):

Witam wszystkich bardzo serdecznie na 25 posiedzeniu Komisji Polityki Senioralnej. Witam wszystkich zaproszonych gości i zadaję pytanie, czy wszyscy państwo otrzymali zawiadomienie o posiedzeniu? Czy są pytania do porządku dziennego? Nie słyszę. Stwierdzam przyjęcie porządku dziennego oraz protokołu z poprzedniego posiedzenia Komisji.

Przystępujemy do porządku dziennego, który został zapisany w naszym planie pracy na ten rok, a mianowicie: informacji ministra edukacji narodowej na temat seniorów w dokumencie rządowym „Perspektywa uczenia się przez całe życie". Referuje ten temat minister edukacji narodowej. Jest to też informacji ministra edukacji narodowej na temat działań związanych z tematyką relacji międzypokoleniowych i współpracy mię-

dzypokoleniowej wykonywanych w ramach programów obsługiwanych przez Fundację Rozwoju Systemu Edukacji. Otrzymali państwo materiały w tym zakresie. Jeden z nich dotarł do nas dzisiaj, więc dla państwa posłów został już powielony, a w przypadku pozostałych gości otrzymają go państwo elektronicznie lub też w trakcie posiedzenia Komisji.

Szanowni państwo, chciałbym bardzo serdecznie przywitać panią Ewę Dudek, podsekretarza stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej wraz ze współpracownikami, spośród których wymienię pana Stanisława Drzażdżewskiego, radcę generalnego w Departamencie Strategii i Współpracy Międzynarodowej MEN. Witam przedstawicieli Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich oraz inne organizacje i instytucje zajmujące się problematyką osób starszych.

Temat uczenia się przez całe życie jest tematem priorytetowym, po pierwsze dlatego, że edukacja na starość jest podstawą jakości życia starszych osób, może być ważnym czynnikiem budującym zadowolenie z życia, a na pewno jest najlepszą profilaktyką gerontologiczną. Upowszechnianie edukacyjnego modelu życia okazuje się optymalne dla wielu starszych osób, wychodzi to naprzeciw społeczeństwu wiedzy, społeczeństwu informacyjnemu. Projekt badawczy PolSenior, który często jest przywoływany na posiedzeniach naszej Komisji, dostarcza argumentów przemawiających za wprowadzeniem kompleksowej i wielowymiarowej polityki w sytuacji starzenia się ludności w Polsce, również w zakresie dostępu do kształcenia ustawicznego, realizującego ideę całożyciowego rozwoju.

Faktyczne kształcenie ustawiczne nie obejmuje w naszym kraju osób starszych, poza wyjątkowymi przypadkami, gdy uniwersytety trzeciego wieku działają w ramach centrum kształcenia ustawicznego. Edukacja osób starszych nie ma rangi zadania publicznego i nie jest włączona w krajowy system edukacji. Jest kilka dokumentów o charakterze międzynarodowym, które obligują nas do różnych działań. Wśród tych dokumentów chciałbym wyróżnić m.in. Kartę Madrycką, podpisaną przez Polskę w 2002 r., która zobowiązuje nas do podejmowania wszelkich problemów osób starszych. Również strategia „Europa 2020" powołuje się na ideę uczenia się przez całe życie, co pociąga za sobą konieczną zmianę w podejściu do edukacji. Konstytucja Rzeczpospolitej Polskiej także zapewnia obywatelom powszechny i równy dostęp do wykształcenia. Edukacja osób starszych nie ma jednak rangi zadania publicznego i nie jest włączona w krajowy system edukacji. Ważną decyzją jest decyzja Parlamentu Europejskiego z 2006 r., ustanawiająca program działania w zakresie uczenia się przez całe życie, to jest tzw. program Grundtvig, który dotyczy potrzeb dydaktycznych i kształcenia osób dorosłych, w tym osób starszych.

Najważniejszym dokumentem strategicznym, z którym mamy do czynienia i który chcielibyśmy omówić dzisiaj – mam nadzieję, że zrobi to pani minister Dudek – jest dokument rządowy „Perspektywa uczenia się przez całe życie", przyjęty uchwałą Radę Ministrów. Ten dokument był opracowany przez międzyresortowy zespół ds. uczenia się przez całe życie.

Może na tym zakończę wstęp, oddając głos pani minister i prosząc o zreferowanie obu zaproponowanych punktów porządku dziennego. Jeżeli pani minister uzna za stosowne połączenie tych dwóch tematów w jedną wypowiedź, to nie widzę przeciwwskazań i bardzo o to proszę. Dziękuję bardzo.

Podsekretarz stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej Ewa Dudek:

Dziękuję bardzo, panie przewodniczący. Szanowni państwo, chciałabym krótko zreferować dokument, o którym pan przewodniczący mówił, dokument rządowy „Perspektywa uczenia się przez całe życie". W nim działania dotyczące aktywności edukacyjnej seniorów wchodzą w zakres polityki uczenia się przez całe życie. Ta polityka obejmuje również działania na rzecz osób na wszystkich etapach życia, od rozwoju, wczesnej edukacji najmłodszych dzieci, poprzez kształcenie szkolne dzieci i młodzieży oraz kształcenie wyższe, do wspierania uczenia się dorosłych w różnych formach i miejscach, łącznie z uczeniem się seniorów. Tak jak pan przewodniczący wspomniał na wstępie, polityka ta jest promowana przez główne instytucje Unii Europejskiej, Parlament Europejski,

Radę Unii Europejskiej i Komisję Europejską już od roku 2000. Edukacja osób w wieku senioralnym odgrywa niezwykle ważną rolę także w strategii „Europa 2020”.

Chciałabym podkreślić, że jednym z warunków rozpoczęcia działań w nowej perspektywie finansowej na lata 2014-2020 był warunek *ex ante*, który polegał na przyjęciu krajowej strategii LLL – *lifewide life long learning*. Ten warunek został spełniony poprzez przyjęcie przez rząd dokumentu „Perspektywa uczenia się przez całe życie”, co nastąpiło we wrześniu 2013 r. Dokument ten został przygotowany – w tym momencie trochę rysu historycznego – przez międzyresortowy zespół ds. uczenia się przez całe życie, ustanowiony przez Prezesa Rady Ministrów w roku 2010. Przewodniczącym tego zespołu jest minister edukacji narodowej. W ramach zespołu działa również Komitet Sterujący ds. Krajowych Ram Kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie, któremu przewodniczy minister nauki i szkolnictwa wyższego. Poza tym członkami zespołu są przedstawiciele ministra gospodarki, ministra pracy i polityki społecznej, ministra rozwoju regionalnego, ministra spraw zagranicznych. W skład zespołu wchodzi też szef Kancelarii Prezesa Rady Ministrów. Dokument „Perspektywa uczenia się przez całe życie” wynika również z nowych zobowiązań w Unii Europejskiej i jest spójny z krajowymi strategiami.

Proces uzgadniania wszelkich dokumentów zakończył się w roku 2013, łącznie z długo- i średniookresową strategią rozwoju kraju oraz zintegrowanymi strategiami rozwoju. Realizacja zobowiązań unijnych w „Perspektywie uczenia się przez całe życie” polega na kompleksowym i spójnym podejściu do uczenia się, jego efektów, wiedzy, umiejętności, kompetencji społecznych, w której promuje się rozwój uczenia się w różnych formach i miejscach, w systemach edukacji formalnej, jak i oczywiście poza tymi systemami. Chodzi głównie o rozwój edukacji pozaformalnej, organizowanej instytucjonalnie, ale poza szkołami i uczelniami oraz uczenia się nieformalnego realizowanego w sferze prywatnej obywateli.

Edukacja pozaformalna realizowana głównie w związku z pracą oraz w zorganizowanych wspólnotach obywateli, a także uczenie się nieformalne, mają decydujący wpływ na aktywność edukacyjną osób dorosłych. W polityce LLL coraz ważniejszego znaczenia nabiera promowanie różnych form uczenia się osób starszych. Jest to związane ze zmianami społecznymi, gospodarczymi, ze zmianą modelu rodziny, z procesem starzenia się społeczeństw, rozwojem usług na rzecz osób starszych, w tym usług opartych na technologiach informacyjnych i komunikacyjnych, wymagających od osób starszych nowej wiedzy i umiejętności.

Jednym z pięciu podstawowych celów „Perspektywy” jest organizowanie środowiska pracy i zaangażowania społecznego, jako środowisk sprzyjających upowszechnianiu uczenia się dorosłych. Jeden z 12 kierunków działań związanych z realizacją tego celu dotyczy wprost osób starszych i brzmi „Wspieranie i promocja atrakcyjnej oferty edukacyjnej adresowanej do seniorów oraz innowacyjnych rozwiązań na rzecz motywowania seniorów do uczenia się dla zachowania aktywności”. Większość pozostałych kierunków działań także dotyczy osób starszych. Wszystkie te kierunki są w materiale, ja wymienię tylko kilka, np. rozwijanie mechanizmu koordynacji działań resortów na rzecz uczenia się dorosłych; tworzenie systemu potwierdzania efektów uczenia się innego niż w systemie formalnym – systemu walidacji – jako podstawy nowoczesnego modelu edukacji dorosłych; rozwijanie modelu uczenia się dorosłych, którego podstawą jest uczenie praktyczne, oznacza to ukierunkowanie edukacji dorosłych na uzupełnienie luk kompetencyjnych, takich jak np. luka cyfrowa. To również promowanie dobrych praktyk uczenia się dorosłych. Promocje, zachęcające do uczestnictwa osób nieaktywnych w edukacji.

Wymienione kierunki działań są realizowane na podstawie programów wdrożeniowych. Warto wspomnieć, że dotychczas główną rolę spełniają następujące programy wdrożeniowe: Rządowy program na rzecz aktywności społecznej osób starszych na lata 2014-2020, który również został przyjęty przez Radę Ministrów w roku 2013 r., oraz Program Solidarność Pokoleń – Działania dla zwiększenia aktywności zawodowej osób w wielu 50+, przyjęty przez Radę Ministrów także w roku 2013. Koordynatorem działań i monitorowania obu tych programów jest minister pracy i polityki społecznej. Seniorzy są też potencjalną grupą odbiorców Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa, koordyno-

wanego przez ministra administracji i cyfryzacji, zorientowanego m.in. na podnoszenie umiejętności cyfrowych osób w wieku 50+.

Jeśli chodzi o zadania ministra edukacji narodowej, należy wskazać, że w ustawie o systemie oświaty edukacja osób starszych nie ma statusu odrębnego zadania. Osoby dorosłe, w tym także osoby starsze, mogą uczestniczyć w kształceniu ustawicznym, o którym mowa w ustawie o systemie oświaty, w tym korzystać z ofert instytucji kształcenia ustawicznego. Obecnie te oferty obejmują kształcenie w szkołach ogólnokształcących i policealnych dla dorosłych oraz w formach pozaszkolnych. Ich katalog obejmuje cztery rodzaje form adresowanych do osób dorosłych. Są to: kwalifikacyjne kursy zawodowe, kursy umiejętności zawodowych, kursy kompetencji ogólnych i inne kursy, których program nauczania odnosi się do podstawy programowej kształcenia ogólnego bądź kształcenia w zawodach. Te formy kształcenia pozaszkolnego prowadzą placówki kształcenia ustawicznego, placówki kształcenia praktycznego oraz ośrodki dokształcania i doskonalenia zawodowego, zarówno publiczne, jak i niepubliczne. Szczegółowy zakres instytucji uprawnionych do prowadzenia kwalifikacyjnych kursów zawodowych jest wymieniony w przekazanym państwu materiale.

Podsumowując tę część warto podkreślić, że z pozyskiwanej przez nas wiedzy wynika, że szczególną popularnością cieszą się kursy języków obcych, kursy umożliwiające doskonalenie umiejętności informatycznych oraz komunikacyjnych w zakresie opisanym w wymienionych dokumentach strategicznych.

Jeżeli chodzi o drugą informację, dotyczącą działań związanych z tematyką relacji międzypokoleniowych i współpracy międzypokoleniowej w ramach programów obsługiwanych przez Fundację Rozwoju Systemu Edukacji, to chciałabym przywołać kilka przykładów takich projektów, w których wyraźnie widoczny jest aspekt współpracy międzypokoleniowej. Należy zaznaczyć, że w ramach różnych europejskich programów Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji dofinansowała wiele projektów dotyczących np. wolontariatu seniorów czy projektów partnerskich w zakresie edukacji dorosłych.

Działania związane z tematyką relacji międzypokoleniowych i współpracy międzypokoleniowej prowadzone były w ramach programów obsługiwanych przez Fundację Rozwoju Systemu Edukacji w latach 2007-2015. Pierwszy to Młodzież w działaniu, ogólnie 15 projektów w programie, Grundtvig – 12 projektów, Uczenie się przez całe życie, Comenius/edukacja szkolna – 6 projektów, Leonardo da Vinci – 8 projektów, jak również częściowo w programie eTwining. Łącznie było 45 projektów. W każdym projekcie działania wyglądały nieco inaczej, co wynikało ze specyfiki danego programu.

W programie Młodzież w działaniu była to przede wszystkim współpraca organizacji młodzieżowych z organizacjami dedykowanymi seniorom, a także bardzo różne płaszczyzny współpracy indywidualnie wybierane w kontekście całego projektu. Były to np. strefy związane ze sztuką, szeroko rozumianą kulturą, z wydarzeniami historycznymi, ale także przybliżanie technologii. Jednym z przykładów był projekt, w którym młodzież współpracowała z seniorami, ucząc ich podstaw obsługi komputera i korzystania z Internetu, a z kolei seniorzy przekazywali młodzieży wiedzę dotyczącą rzemiosła oraz sztuki kulinarnej.

W Grundtvigu były to przede wszystkim działania na rzecz nauczania dorosłych, które koncentrowały się na edukacji i przełamywaniu uprzedzeń. To był jeden z głównych obszarów tych projektów, poza tym doskonalenie metod nauczania osób starszych w dziedzinie nowych technologii, wymiana wiedzy między pokoleniami oraz różnymi środowiskami społeczno-kulturowymi.

W programie Uczenie się przez całe życie, Comenius, była to przede wszystkim edukacja szkolna i działania uczniów współpracujących z seniorami. Organizowano debaty dotyczące różnic międzypokoleniowych, przyglądano się zmieniającej się roli kobiet w społeczeństwie, prowadzono dialog między młodzieżą a matkami i babciami na płaszczyźnie wzajemnego poznawania się i komunikacji. Były to również działania w zakresie lokalnej ekologii oraz wolontariat na rzecz dorosłych.

Uczenie się przez całe życie i program Leonardo da Vinci, to były projekty koncentrujące się głównie na szkolnictwie zawodowym i aktywizacji zawodowej osób w każdym wieku. Dotyczyły m.in. zwiększenia aktywności zawodowej osób powyżej 50. roku

życia, integracji i reintegracji zawodowej w kierunku nowego obszaru zawodowego. Były to również międzynarodowe projekty zrzeszające partnerów z Niemiec, Finlandii, Węgier. Dzięki tym projektom partnerskim powstały zasoby, publikacje i raporty pokazujące różnorodne rozwiązania przyjmowane w poszczególnych krajach.

Poza projektami wymienionymi w kategoriach różnych programów, prowadzono także krótsze wydarzenia w formie konferencji tematycznych czy warsztatów. Wszystkie te działania są podejmowane przez krajowe biuro Eurodesk, które informuje o szkoleniach i projektach dotyczących współpracy międzypokoleniowej. Informacje umieszczane są na stronie internetowej Eurodesku, gdzie jest baza projektów. Można tam szczegółowo zapoznać się z dorobkiem i rezultatami tych projektów.

W nadchodzącej perspektywie zaistnieje program, który jest obecnie wdrażany, Erasmus+. W ramach również tego programu będzie uczenie się przez całe życie oraz uczenie dorosłych, które jest wpisane jako priorytet w nadchodzącej perspektywie.

Tyle krótkiej informacji o tych dwóch obszarach. Szczegółowe dane na temat poruszonych przeze mnie kwestii zawarte są w przekazanym państwu materiale. Na tym chciałbym swoją wypowiedź zakończyć, zachęcając państwa do dyskusji. Dziękuję.

Przewodniczący poseł Michał Szczerba (PO):

Bardzo dziękuję pani minister. Szanowni państwo, jeśli państwo pozwolą, rozpocznę dyskusję nad tymi dwoma punktami, które połączyła pani minister. Jeśli mówimy o edukacji w zakresie, który interesuje Komisję Polityki Senioralnej, to możemy tak naprawdę mówić o dwóch obszarach. Pierwszy, który zaraz rozwinę, to edukacja do starości, drugim obszarem może być edukacja w starości. Rzeczywiście jest tak, że w tych obu przypadkach, a szczególnie w tym pierwszym zakresie, MEN ma i powinno mieć kluczową rolę do spełnienia, bo wydaje się, że, po pierwsze, edukacja do starości powinna objąć dzieci i młodzież. Wydaje się, że w polskim systemie edukacyjnym, czy też w systemie szkolnym zbyt małą wagę przywiązywano i przywiązuje się do przygotowania do starości. Przekazywana wiedza o człowieku powinna obejmować wszystkie etapy jego życia, również starość, przedstawianą jako naturalną fazę rozwoju, etap równoprawny z innymi. Taką rolę powinna spełniać rodzina, ale nie zawsze tak jest.

Wydaje się, że to podejście powinno być rozwijane przez szkołę. Chodzi o rozwijanie pozytywnego myślenia o starości w perspektywie własnej sytuacji, własnych planów. Szkoła jest dobrym miejscem do dzielenia się przez pokolenie seniorów ze starszymi i młodszymi dojrzałością, mądrością życiową. Elementem, o którym często zapominamy, myśląc o szkole, jest również oddziaływanie profilaktyczne i zdrowotne. Mówię to w kontekście tego wielkiego sukcesu, jakim jest przyjęcie przez Radę Ministrów we wtorek ustawy o zdrowiu publicznym, która obejmuje *de facto* wszystkie pokolenia, od dzieciństwa do późnej starości. Chodzi o utrzymanie zdrowia, jako utrzymania istotnego poziomu dobrostanu psychicznego, fizycznego i społecznego. Edukacja do starości, to jest jeden element. Wydaje się, że system edukacyjny powinien bardziej uwzględniać i promować pozytywny wizerunek starości, także coś, co jest bardzo ważne w przypadku takiego postrzegania starości, z którą się łączy i zrozumienie, i życzliwość, i szacunek dla osób starszych.

Drugi elementem jest edukacja w starości. Oczywiście, każdego z nas może dziwić umiejscowienie edukacji w starości w MEN, które jest zazwyczaj postrzegane jako odpowiedzialne za kształcenie dzieci i młodzieży. Rozumiem, że jest to podejście europejskie, to *lifelong learning*, uczenie się przez całe życie i ono też musi mieć swojego koordynatora, na którego został wybrany minister edukacji narodowej. Pojawia się pytanie – czy to ministerstwo, ten resort dysponuje odpowiednimi narzędziami wpływania na ten etap edukacji, który jest realizowany w tej najbardziej dojrzałej fazie życia? To także pokazuje, według mnie, jak ważne jest, aby polityka senioralna miała charakter międzyresortowy, nie była przydzielona jednemu ministerstwu, ale miała, powiedziałbym, wielowymiarowy, interdyscyplinarny charakter.

Jeśli mówimy o edukacji w starość, to trzeba powiedzieć, że starość jest najbardziej zróżnicowanym etapem życia. To, czy chcemy nadal inwestować w siebie, czy chcemy korzystać z różnych form edukacji, w tym w ramach uniwersytetów trzeciego wieku,

to jest nasza indywidualna decyzja. Wydaje się, że powinniśmy zachęcać instytucje publiczne, żeby traktowały starość jako wyzwanie rozwojowe i w związku z tym wpisały edukację osób starszych jako pewien priorytet. Wskazuje to np. gerontologia, traktując aktywność edukacyjną osób starszych jako ważny predykator pomyślnego starzenia się i pokazując, że uczenie się przez całe życie ma charakter wielowymiarowy. To jest proces, który nadaje sens życiu, także na tle przemian cywilizacyjnych, społecznych, kulturowych i łatwiej powinien odnaleźć się w świecie dzięki temu, że się nieustannie doskonali również osoba starsza. Na te dwa elementy chciałem zwrócić uwagę, myśląc o tym, czym mógłbym się zająć minister edukacji narodowej.

Otrzymaliście państwo bardzo szczegółowy materiał, dotyczący tych zadań, które są wykonywane w ramach programów unijnych. Tu też jest element praktyczny, że program Grundtvig, czyli program mający na celu edukację osób starszych i edukację w wieku dojrzałym, też został umiejscowiony w Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji, gdzie są inne programy, dotyczące młodzieży i studentów. To też, rozumiem, ma wymiar taktyczny, ale również ma to swoje pozytywne uzasadnienie w postaci pokazywania współpracy międzypokoleniowej.

O głos rosi pani poseł Józefa Hrynkiewicz.

Poseł Józefa Hrynkiewicz (PiS):

Panie przewodniczący, pani minister, szanowni państwo. Nie powiem, że przeczytałam te materiały, ale gruntownie je przejrzałam i muszę powiedzieć, pani minister, że nie odrobiła pani lekcji na dzisiejsze nasze spotkanie. Materiał „Perspektywa uczenia się przez całe życie" jest załącznikiem do uchwały Rady Ministrów nr 160/2013 z 10 września 2013 r. Byłoby nam miło, gdyby pani powiedziała, co z tej uchwały, nie w stosunku do dzieci z przedszkola, szkoły czy osób aktywnych na rynku pracy, tylko w stosunku do osób, którymi zajmuje się ta Komisja, wykonano. Pewnie coś wykonano, a może nic nie wykonano, bo ta uchwała nie dotyczy specjalnie osób w wieku poprodukcyjnym, który dzisiaj jest wiekiem do 67 lat. Myślę, że wypadałoby pokazać, co się w tym czasie wykonało.

Drugi materiał jest troszkę świeższy, bo pochodzi z 13 listopada 2014 r., ale on też nie dotyczy zakresu podmiotowego, jak to się ładnie mówi, który jest właściwy dla tej Komisji. Dzisiaj został dostarczony króciutki materiał, który też tego nie dotyczy.

Wydaje mi się, że niepotrzebnie państwo przyjęli zaproszenie na posiedzenie Komisji, ponieważ nie zajmujecie się tą sprawą. Nie ma specjalnie programu waszego działania i byłoby rzeczą uczciwszą, również w stosunku do nas, gdybyście to po prostu powiedzieli i my przyjęlibyśmy to do wiadomości. Pokazywanie nam, gdzie kto naleśniki smażył…

Może pani zechciałaby bez tych szczegółów powiedzieć nam przynajmniej, jaki macie program, może zrobiliście jakieś analizy, może zleciliście jakieś badania? Dzisiaj w Komisji Administracji i Cyfryzacji była mowa o tym, że zlecacie na zewnątrz dużo prac eksperymentalnych. Być może poprosiliście o jakąś ekspertyzę, którą dla was w tym zakresie ktoś by przygotował. Może jakieś badania są zainicjowane, jakieś analizy, może coś chcecie w tym zakresie wiedzieć?

To, co państwo przedstawiliście pokazuje, że w tym zakresie nie macie programu. Pewnie nie mówiłabym tego, ale jako nauczycielka od początku swojej kariery zawodowej i odbiorca produkcji waszych szkół, nie mam dobrego zdania, że robicie to dobrze na niższym nieco poziomie. Pracując na uniwersytecie nie mogę powiedzieć – choć pracuję w najlepszej polskiej uczelni – że przysyłają nam państwo absolwentów szkół, którymi bylibyśmy, jako profesorowie uniwersytetu, zachwyceni.

Jest mi po prostu przykro, że państwo tak lekceważąco odnieśli się do naszej prośby, bo w tym zakresie naprawdę jest bardzo dużo do zrobienia, o czym tu mówił pan przewodniczący, chcąc jakoś wskazać, co moglibyście zrobić. Tak się nie robi, że coś sobie usłyszymy, tylko program powstaje na podstawie pogłębionej analizy badań, konsultacji. Tego po prostu nie ma. Dziękuję.

Przewodniczący poseł Michał Szczerba (PO):

Czy pani minister odpowie, czy jeszcze ewentualnie jeszcze jakieś pytania zbierzemy?

Oczywiście, poproszę panią minister o ustosunkowanie się. Rozumiem, że jest to ten obszar, który rzeczywiście obowiązuje od momentu podjęcia uchwały przez Radę Ministrów. Edukacja osób starszych to jest tylko jeden z elementów całego programu, ale rzeczywiście pani profesor mnie zainspirowała. Nasza Komisja jest szczególna, powiedzmy, ponieważ diagnozujemy różne obszary, które czasami nie są ze sobą skoordynowane i być może to, co będzie przedmiotem naszej dyskusji i naszych ustaleń, państwa opinii czy rekomendacji, co do lepszego umiejscowienia, czy też lepszej współpracy międzyresortowej, to też dla nas będzie cenna uwaga czy inspiracja na przyszłość. W tym zakresie też prosimy trochę pobudzić swoją gotowość do pewnych rekomendacji. Dziękuję bardzo.

Może teraz pani minister odpowie pani profesor, a później panią poprosimy o zabranie głosu.

Podsekretarz stanu w MEN Ewa Dudek:

Pani profesor, szanowni państwo, chciałabym odnieść się do tego – tak to odebrałam – zarzutu. Ten materiał…

Poseł Józefa Hrynkiewicz (PiS):

To była moja opinia.

Podsekretarz stanu w MEN Ewa Dudek:

Ten materiał, o którego przedstawienie poproszono nas w poniedziałek, był materiałem dostępnym na ten moment, ponieważ informacja o spotkaniu z Komisją dotarła do nas dosłownie kilka dni temu i brzmiała, tak jak państwo sformułowali: informacja ministra edukacji narodowej na temat seniorów w dokumencie rządowym. Starałam się przybliżyć ten dokument. Jak rozumiem, nie jest on nowy i państwo go znają, ale chciałam przybliżyć w tej informacji, jak ten dokument odnosi się do tematu seniorów i spraw związanych z całożyciowym uczeniem się i uczeniem się seniorów.

Chciałam zwrócić uwagę – nie wiem, czy to wybrzmiało – że w dwóch miejscach odniosłam się do tego, że wszystkie kierunki wymieniane w tym programie realizowane są na podstawie programów wdrożeniowych. Jak dotychczas są dwa główne programy wdrożeniowe, jeden rządowy – Program na rzecz aktywności społecznej osób starszych na lata 2014-2020, a drugi to program – Solidarność pokoleń. Działania dla zwiększenia aktywności zawodowej osób w wieku 50+. Oba te programy były przyjęte przez Radę Ministrów pod koniec 2013 r. Koordynatorem tych działań i monitorowania tych działań jest minister pracy i polityki społecznej. W związku z tym moja informacja skupiała się raczej na tym, jakie zadania ma w swoim zakresie minister edukacji narodowej, co wynika z jego obowiązków opisanych w ustawie o systemie oświaty. Stąd może niedosyt informacji, ponieważ skupiała się ona na tych zadaniach, które leżą bezpośrednio w gestii ministra edukacji narodowej.

To, o czym mówił pan przewodniczący, i co dotyczy samej edukacji i pracy szkoły, to zakres, którym zajmuje się szkoła. Zakres materiału i zakres tematyki jest regulowany i opisany w podstawie programowej, która odnosi się w wielu przedmiotach do kwestii tolerancji, współpracy, właściwej relacji z osobami starszymi. W podstawie programowej, która jest dokumentem obowiązującym i regulującym pracę szkoły, jest to zapisane.

Co jeszcze ważne, o czym tutaj nie mówiliśmy, to drugi dokument, który nakłada na szkołę pewne obowiązki w tym zakresie, to są wymagania dedykowane szkołom przez ministra. Jedno z nich brzmi, że szkoła współpracuje ze środowiskiem na rzecz wzajemnego rozwoju. Mamy wiele przykładów, które mówią o tym, że współpraca szkoły ze środowiskiem odbywa się na płaszczyźnie współpracy z osobami starszymi.

To tyle, uzupełniając to, co szkoła może i jak ma zadane spełnianie tej roli w dokumentach, które jej pracę regulują i opisują. Dziękuję.

Przewodniczący poseł Michał Szczerba (PO):

Dziękuję bardzo. Może troszkę weszlibyśmy w programy unijne, bo rozumiem, że dotychczas – to wynika z tego najbardziej świeżego materiału – zostało zrealizowanych 12 projektów w ramach programu Grundtvig, na kwotę blisko 220 tys. euro. Ponieważ są tu przedstawiciele środowiska organizacji seniorskich i UTW, to proszę powiedzieć, jakie są perspektywy aplikowania o te środki przez organizacje pozarządowe. Myślę

zwłaszcza o tych programach, w ramach których jest ukierunkowanie na edukację w wieku dojrzałym. W szczególności myślę o Grundtvigu i o uczeniu się przez całe życie. Gdyby państwo mogli trochę to upowszechnić, wykorzystując forum Komisji.

Później oczywiście pani z Kielc.

Podsekretarz stanu w MEN Ewa Dudek:

Chciałabym podkreślić, że formuła podziału na poszczególne programy się kończy. W tym momencie mamy jeden program główny, który nazywa się Erasmus+. Dotyka on również obszarów związanych z polityką senioralną. Nie ma już podziału na, znane nam z dotychczasowej perspektywy finansowej, poszczególne komponenty. W Erasmus+ uczenie się przez całe życie i uczenie się dorosłych jest jednym z priorytetów.

Może oddam jeszcze głos panu, który bezpośrednio zajmuje się tymi zadaniami, żeby szczegółowo omówił te propozycje, które dopiero się zaczynają, ponieważ ten program został przyjęty do realizacji w grudniu ub.r. Powie on państwu, jakie są możliwości w tym zakresie.

Przewodniczący poseł Michał Szczerba (PO):

Proszę bardzo. Jest nowa perspektywa finansowa do roku 2020, mamy przedstawicieli organizacji seniorskich, pozarządowych, jest pani przewodnicząca Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów. Proszę powiedzieć, jakie są perspektywy uzyskania dofinansowania, które byłoby dodatkowym źródłem finansowania ważnych programów w odniesieniu do osób starszych. Jakby można było to nam zarysować, przedstawić? Proszę.

Koordynator w Wydziale Monitoringu i Sprawozdawczości w Departamencie Funduszy Strukturalnych MEN Jan Kosiński:

Panie przewodniczący, szanowna Komisjo, szanowni goście. Tak jak pani minister powiedziała, współpracuję bezpośrednio z Fundacją Rozwoju Systemu Edukacji w zakresie realizacji programu Erasmus+. Podział na poszczególne programy, który dotychczas istniał w perspektywie 2007-2013, jest już nieaktualny. W Erasmus+ programy zostały połączone. Część projektów, które zostały przyjęte do realizacji, już się kończy, np. w ramach Grundtvig. Program Erasmus+ przejął te priorytety, które były wskazywane w Grundtvigu i kontynuuje je w celu realizacji strategii europejskich – Europa 2020. Wskazane są w niej cele dotyczące aktywizacji zawodowej oraz podnoszenia kompetencji osób starszych w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnych.

Poszczególne, oddzielne, wcześniej istniejące programy, jak np. Grundtvig, który był najbardziej istotny z państwa punktu widzenia, tworzą teraz sektory, w których realizowane jest wsparcie. Mówię o tym w tym kontekście, żeby nie było obaw, że dofinansowanie zniknęło z pola widzenia Komisji Europejskiej i tych programów, które dotychczas były realizowane. Perspektywa uczenia się przez całe życie pozostaje nadal w polu widzenia Komisji Europejskiej.

Jeśli chodzi o możliwość zdobywania dofinansowania, to co roku ogłaszane są nabory wniosków – teraz już w ramach Erasmusa+. Szczegółowych informacji w tym zakresie najlepiej szukać na stronach internetowych Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji lub na stronie internetowej erasmusplus.org.pl. Ogłaszamy poszczególne konkursy, jest ich naprawdę sporo i dotyczą wielu różnych zakresów. Współpraca, o której tutaj mówiliśmy, która była wymieniona w naszym materiale, koncentruje się na bardzo różnych obszarach, bo z jednej strony dąży do budowania płaszczyzn dialogu pomiędzy różnymi pokoleniami, co też jest formą aktywizacji, ale są także działania skupiające się stricte na kształceniu i szkoleniu zawodowym czy uczeniu się przez całe życie.

Należy wspomnieć również o nowych inicjatywach, takich jak np. EPALE, czyli elektroniczna platforma na rzecz kształcenia dorosłych w Europie. Jest ona rozwijana ze środków europejskich. Promuje ją Komisja Europejska. Aktywność w tym zakresie wciąż istnieje. W tym roku i na początku przyszłego na pewno będą ogłaszane konkursy wniosków o dofinansowanie. Szczegółowe informacje na temat wymogów, wysokości dofinansowania, które można otrzymać, na temat dokumentów, które należy wypełnić, znajdują się na naszych stronach internetowych. Najlepiej szukać ich na stronie erasmusplus.org.pl, lub kontaktować się bezpośrednio z Fundacją Rozwoju Systemu Edukacji.

Oni udzielają wsparcia także przy wypełnianiu wniosków, szczególnie instytucjom, które po raz pierwszy będą aplikowały o dofinansowanie. Tak jak powiedziałem, wsparcie jest w bardzo szerokim zakresie od aktywizacji zawodowej, poprzez podnoszenie kompetencji kluczowych, aż po aktywizowanie społeczności lokalnych w różny sposób. Jest bardzo szeroka oferta.

Jeśli chodzi o działania Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji, to dość aktywnie uczestniczy ona nie tylko w działaniach informacyjnych i promocyjnych na temat programów, którymi się zajmuje, ale także, np. przy Forum Ekonomicznym w Krynicy jest tzw. Forum Trzeciego Wieku. Już od kilku lat przedstawiciele Fundacji biorą udział w tym Forum. Tam prowadzi się dyskusje na temat polityki senioralnej w szerokim zakresie. Przedstawiciele Fundacji są także członkami Rady ds. Polityki Senioralnej. Oni nie tylko są dysponentami środków w ramach programów europejskich, ale także starają się w jak najszerszym zakresie działać na rzecz polityki senioralnej, czy na rzecz działań międzypokoleniowych.

Oczywiście, jeśli byłyby potrzebne jakieś dużo bardziej szczegółowe informacje, to także służymy pomocą. Dziękuję bardzo.

Przewodniczący poseł Michał Szczerba (PO):

Bardzo dziękuję. Jaki jest budżet programu Erasmus+?

Koordynator w departamencie MEN Jan Kosiński:

Cały budżet na lata 2014-2020 dla wszystkich krajów, to prawie 15 mld euro. Budżety są ustalane co roku, obecnie trwa dyskusja nad budżetem na rok 2016. Zakłada się, że będzie to dla całego programu ponad 2 mld euro. Jeśli chodzi o dofinansowanie po polskiej stronie, to będzie to około 129 mln euro, co jest nieznacznym wzrostem w stosunku do kwoty w roku 2015. Program zaplanowany jest w taki sposób, że po roku 2017 nastąpi znaczące zwiększenie poziomu dofinansowania, ale, tak jak powiedziałem, ostateczne dyskusje na temat kwot budżetu na rok 2016 toczą się na poziomie krajów członkowskich i Komisji Europejskiej.

Przewodniczący poseł Michał Szczerba (PO):

Zgłosiły się dwie osoby. Przepraszam bardzo, zapomniałem nazwiska, ale oczywiście my się znamy. Pani była pierwsza, pani z Kielc, przepraszam, że tak powiem. Proszę się przedstawić.

Członek zarządu Fundacji Projektowanie Codzienności Renata Ekielska:

Renata Ekielska. Miło mi, że pan przewodniczący pamięta, że urodziłam się w Kielcach, mieszkam w Warszawie, zajmuję się Fundacją Projektowanie Codzienności. Chciałabym uzupełnić…

Przewodniczący poseł Michał Szczerba (PO):

Urodzenia nie pamiętam, ale pamiętam Kielce.

Członek zarządu FPC Renata Ekielska:

Wspaniale, naprawdę jest mi miło. Chciałabym uzupełnić, ponieważ już od lat zajmuję się sprawami seniorów, nie tylko w układzie międzypokoleniowym lub zawodowym, jak to do tej pory robiłam, ale również aktywizacją i zauważeniem praw do pracy i udostępnieniem wiedzy naukowców seniorów. W obecnym czasie, kiedy tak dużo placówek naukowych jest zamykanych ze względów finansowych, seniorzy nie mają okazji podzielić się swoim dorobkiem i swoimi wiadomościami. Myślę, że powinniśmy zauważać specjalistów nawet w zawodach czysto codziennych, czyli praktycznych. Mówiliśmy na jednym z poprzednich posiedzeń tej Komisji na temat prawa do pracy osób starszych. Myślę, że też to powinno zawierać… Proponuję łączyć edukację ze starością, nie tylko dla, poprzez, ale ze starością, łącznie. Dziękuję.

Przewodniczący poseł Michał Szczerba (PO):

Bardzo dziękuję pani Renacie Ekielskiej, już sobie przypomniałem. O głos poprosił pan profesor Janusz Szymborski z Rządowej Rady Ludnościowej, a następnie głos zabierze pani sąsiadująca z panią Renatą Ekielską. Bardzo proszę.

Członek Rządowej Rady Ludnościowej prof. Janusz Szymborski:

Panie przewodniczący, najpierw ogólna refleksja. Już ponad rok funkcjonowania tej Komisji. Staram się uczestniczyć we wszystkich spotkaniach. Cechą szczególną, która napawa mnie optymizmem, jest to, że prezydium Komisji stara się podejmować rzeczy niezwykle trudne, na styku różnych resortów. Bariery we współpracy międzyresortowej są w Polsce znane od dawna. Przyczyniają się one do wielu niepowodzeń, a to, że państwo podejmują tyle spraw na pograniczu resortu edukacji i problematyki geriatrycznej, to jest bardzo cenne.

Zanim kilka słów powiem odnośnie do dokumentów, które dotarły do mnie, chciałbym – nie włączając się w dyskusję pomiędzy posłami a panią mister – dla porządku, z perspektywy zdrowia publicznego powiedzieć, że to co uznajemy za wyjątkowe nasze osiągnięcie w okresie transformacji ustrojowej, którym jest wydłużenie życia ludzkiego, zawdzięczamy temu, że poprawa edukacji jest jednym z najważniejszych czynników, które przyczyniły się do wydłużenia życia w Polsce. Obok poprawy ekonomicznej edukacja jest rzeczą najważniejszą. Wobec tego proszę przyjąć do wiadomości, że oczekujemy od edukacji także wsparcia i deklarujemy wsparcie dla edukacji z przyczyn, które są udowodnione naukowo, bo jest to z jednej strony ważne dla zdrowia publicznego, ale zdrowie publiczne może też wnieść do sektora edukacji pewne dobre elementy.

Pan przewodniczący powiedział, że od kilku dni jesteśmy w nowym porządku administracyjnym, bo rząd przyjął ustawę o zdrowiu publicznym. Dlatego mój postulat do zespołu, który zajmuje się edukacją całożyciową, jest taki, aby w tym zespole znalazło się zdrowie. Nie minister zdrowia, ale pełnomocnik rządu ds. zdrowia publicznego, który wsparłby państwa w tym, aby w dokumentach nie znajdowały się takie opinie jak ta, że sytuacja w Polsce nie wyróżnia się istotnie na tle innych krajów w zakresie stanu zdrowia dzieci i rodziców. Jestem starym lekarzem, znam sytuację w Polsce i w Europie. Otóż są takie rzeczy, które są złe w całej Europie, więc jeżeli coś się nie wyróżnia na tle Europy, to może to oznaczać, że jest tak samo złe u nas jak w Europie. Przykładem jest zdrowie młodzieży, które we wszystkich krajach europejskich jest dziedziną marginalizowaną i ignorowaną. Mówią o tym pediatrzy z 15 najbogatszych krajów Unii Europejskiej.

W Polsce mamy szczególne oczekiwania wobec edukacji zdrowotnej dzieci i młodzieży, dlatego że Polska charakteryzuje się jednym z najwyższych wskaźników umieralności przedwczesnej. Niedostatki edukacji zdrowotnej, analfabetyzm zdrowotny jest jednym z czynników, które powodują, że mimo postępów np. kardiochirurgii nie możemy sobie poradzić z chorobami cywilizacyjnymi. Nadal jesteśmy w tyle, jeżeli chodzi o porównania międzynarodowe.

Dziękując za możliwość zapoznania się z tymi materiałami, chciałbym zasygnalizować potrzebę wzmocnienia resortu edukacji, aby mógł też realizować zadania z zakresu zdrowia publicznego, a także zadania z zakresu edukacji osób starszych. Dziękuję bardzo.

Przewodniczący poseł Michał Szczerba (PO):

Bardzo dziękujemy, panie profesorze, za cenne uwagi. Wyrażamy nadzieję, że konstrukcja Rady ds. Zdrowia Publicznego będzie miała charakter międzyresortowy. Jest istotna okoliczność, że uwzględnia przedstawiciela ministra edukacji narodowej, czyli na pewno będzie przynajmniej jedno forum, na którym spotkają się te dwa resorty. Może ono zapoczątkować, może nie zapoczątkować, ale rozwinąć współpracę w zakresie profilaktyki, o której wspomniałem w swoim wystąpieniu.

Teraz poprosimy panią. Bardzo proszę o przedstawienie się i zabranie głosu.

Wiceprzewodnicząca Lubelskiej Rady Seniorów Edyta Długosz-Mazur:

Dziękuję, panie przewodniczący, za udzielenie głosu. Nazywam się Edyta Długosz-Mazur, reprezentuję Lubelską Radę Seniorów. Mam pytanie w kontekście pana priorytetu, który został wskazany jako edukacja do starości, bo jestem też pracownikiem naukowym Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej. Mam pytanie do pani minister – czy minister edukacji w ogóle ma takie kompetencje, aby wskazywać kolejnym szczeblom edukacji potrzebę kształcenia do rozumienia starości, do przygotowywania absolwentów zarówno szkół podstawowych, gimnazjalnych, jak i później wyższych? Studenci przychodzą bez wiedzy, że istnieje taki duży problem, jak starzejące się społeczeństwo, a w jego ramach

problem osób zapadających na choroby cywilizacyjne, w tym np. demencję. Nie mają takiej świadomości. Czy istnieje możliwość, żeby na spotkaniach uczyć tego, bo istnieją przecież różne grupy tematyczne w przedszkolach i szkołach podstawowych, żeby chociażby takie pogadanki zaistniały? Dziękuję serdecznie.

Przewodniczący poseł Michał Szczerba (PO):

Dziękuję bardzo za to pytanie. Jeżeli nie ma, a w tej chwili nie widzę dodatkowych pytań, to może pani minister oddam głos – jak wygląda możliwość kształtowania polityki edukacyjnej w odniesieniu do konkretnych programów nauczania?

Podsekretarz stanu w MEN Ewa Dudek:

Może jeszcze raz przypomnę, jak to jest skonstruowane z punktu widzenia strategicznego i formalnego w szkołach. Te wszystkie treści w sposób… Oczywiście nie ma przedmiotu, który wprost odnosiłby się do tego. Na żadnym etapie nie ma przedmiotu nauczania, który wprost zajmowałby się akurat tą tematyką. Ale jest ona obecna na wielu przedmiotach, począwszy od przedmiotów obowiązkowych, tutaj należy wymienić zarówno przedmioty humanistyczne, jak i przedmioty dotyczące wychowania obywatelskiego, poprzez przedmioty nieobowiązkowe, czyli wychowanie do życia w rodzinie. Ten aspekt jest obecny w różnych miejscach obowiązującej podstawy programowej, zarówno w tych przedmiotach, jak również w wychowaniu fizycznym, którego nauczyciel, oprócz poprawiania samej sprawności fizycznej uczniów, jest zobowiązany do prowadzenia pewnych zajęć, które dotyczą aspektów zdrowotnych, aspektów właściwego funkcjonowania w środowisku rodzinnym, jak i szerzej rozumianym środowisku ucznia, zdrowych relacji, czy edukacji prozdrowotnej odnoszącej się również do spraw związanych z funkcjonowaniem osób starszych.

Dodatkowo oprócz tego, co jest obecne w tych treściach podstaw programowych, wokół których budowane są programy nauczania wybierane przez nauczycieli, są również fora dedykowane doskonaleniu nauczycieli. Mam na myśli programy oferowane przez ośrodki doskonalenia nauczycieli, programy oferowane szkołom zarówno przez ośrodki lokalne, jak i przez centralny Ośrodek Rozwoju Edukacji. Każdy ma pakiety dotyczące rozwoju edukacji prozdrowotnej, uwzględniające tematykę funkcjonowania osób w różnym wieku i właściwego odnoszenia się do problemów przypisanych do konkretnej grupy wiekowej, budowania zdrowych relacji, odpowiedzialności za osoby, które się znajdują w najbliższym otoczeniu, bez względu na ich wiek.

Te wszystkie aspekty są dostępne nauczycielom. Oczywiście w różnym stopniu w różnych szkołach są prowadzone takie formy doskonalenia i w różnym stopniu wykorzystywane są materiały. Priorytety, które minister edukacji narodowej w tym zakresie ogłasza czy dedykuje placówkom, również związane są z myśleniem prozdrowotnym, w bardzo szerokim kontekście bezpiecznego funkcjonowania w środowisku społecznym i rodzinnym. Dziękuję.

Przewodniczący poseł Michał Szczerba (PO):

Rozumiem, że ten przedmiot, na który państwo mają wpływ programowy, to jest przygotowanie do życia w rodzinie, tak?

Podsekretarz stanu w MEN Ewa Dudek:

Tak, jest przedmiot przygotowanie do życia w rodzinie, który w swoich treściach, opisanych w podstawie programowej, odnosi się do funkcjonowania osób starszych, wspólnie z funkcjonowaniem osób w różnym wieku w rodzinie, i pewnej wrażliwości na potrzeby właśnie różnych członków rodziny, czy różnych przedstawicieli społecznych komórek.

Przewodniczący poseł Michał Szczerba (PO):

Czy to jest przedmiot na poziomie szkół podstawowych?

Podsekretarz stanu w MEN Ewa Dudek:

To jest przede wszystkim na poziomie gimnazjalnym, ale również ponadgimnazjalnym. Na poziomie szkół podstawowych te treści są mocno obecne w kształceniu zintegrowanym, gdy uczniowie od klasy pierwszej do trzeciej uczą się pod opieką jednego nauczyciela. Takie treści są im też przekazywane w obowiązujących podręcznikach, te treści

są też obecne w podstawie programowej dla klas 1-3. Tam jest aspekt edukacji społecznej, który również odnosi się do tych kwestii.

Przewodniczący poseł Michał Szczerba (PO):

Kiedy będzie najbliższy przegląd czy aktualizacja tych programów?

Podsekretarz stanu w MEN Ewa Dudek:

Obecnie obowiązująca podstawa programowa jest dokumentem, który został wprowadzony w 2009 r., w związku z tym, jest w tym roku pierwsza grupa absolwentów szkół ponadgimnazjalnych, którzy zdawali maturę, ucząc się z wykorzystaniem nowej podstawy. W najbliższych czterech latach przewidziana jest weryfikacja treści podstawy programowej i ewentualne jej modyfikacje. Obecnie – to jest zupełnie nowa wiadomość – jest konsultowana podstawa programowa tego dodatkowego przedmiotu, wychowanie do życia w rodzinie. Za chwilę będzie powołany zespół do weryfikacji obecnie obowiązującej podstawy i być może będzie tam miejsce na zgłaszanie takich uwag. Dziękuję.

Przewodniczący poseł Michał Szczerba (PO):

To nawet nie być może, ale na pewno jest miejsce, żeby te treści, na których nam zależy, w sposób bardziej konkretny i zdecydowany zawrzeć.

Podsekretarz stanu w MEN Ewa Dudek:

Może jeszcze dopowiem – to są dokumenty podstawy programowej, które mają moc rozporządzenia, w związku z tym od eksperckich treści do samego dokumentu, już formalnego, jest długa droga konsultacji. Zachęcam państwa do konsultowania podręcznika, który jest adresowany do najmłodszych. Jest on udostępniany sukcesywnie i teraz jest konsultowana klasa druga. Warto do podręcznika zajrzeć, tam są treści w postaci czytanek czy różnych wierszy dedykowanych młodszym uczniom, czy jakichś sytuacji opisanych, które mają powodować okazję do rozmów z najmłodszymi o sprawach najbliższego środowiska.

Przewodniczący poseł Michał Szczerba (PO):

Bardzo dziękujemy, to jest kolejna deklaracja, po jednej z ostatnich deklaracji Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, gdzie również będzie przygotowany nowy program badań, żeby uwzględnić problematykę starzenia się społeczeństwa w sposób bardziej wyraźny.

Bardzo proszę, Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich.

Sekretarz Komisji do spraw Osób Starszych w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich Anna Chabiera:

Bardzo dziękuję za udzielenie głosu. Krótki komentarz. Mam wrażenie, że hasło edukacja do starości padało tylko w kontekście edukacji szkolnej i przedszkolnej. Chciałam zapytać, czy w jakimś aspekcie występuje również w ramach kształcenia ustawicznego zawodowego, które też jest potrzebne do zarządzania wiekiem i wprowadzania zarządzania wiekiem? Dziękuję.

Przewodniczący poseł Michał Szczerba (PO):

Czy są jeszcze jakieś pytania ze strony gości? Nie ma. Bardzo proszę, pani minister.

Podsekretarz stanu w MEN Ewa Dudek:

Mam prośbę – czy mogłaby pani jeszcze raz sprecyzować, czego chciała pani się dowiedzieć, czy pytała pani – tak zrozumiałam pytanie – w jakim aspekcie uwzględniana jest edukacja do starości?

Sekretarz Komisji do spraw Osób Starszych w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich Anna Chabiera:

Może na przykładzie to powiem. Ponieważ znany jest bardzo ładny przykład działań niemieckich firm, które produkują – nie pamiętam, chyba chodziło o Volkswagena. W ramach szkoleń pracowników, czyli kształcenia ustawicznego, przeprowadzono szkolenie-eksperyment-warsztat, w czasie którego nakładano na pracowników specjalne kombinezony, które pokazywały, jak trudniej będzie się im poruszać w późniejszym wieku. Chodzi mi o takie ustawiczne kształcenie zawodowe, ukierunkowane również

na myślenie o zmianach, które zachodzą normalnie w procesie starzenia się, które będą wpływały na kondycję pracowników jako takich. Czy to jest w jakimś aspekcie uwzględniane w strategiach myślenia o kształceniu ustawicznym, również przygotowanie do starości osób dorosłych, do późniejszej starości? Dziękuję.

Podsekretarz stanu w MEN Ewa Dudek:

Dziękuję za to pytanie. Co mogę powiedzieć? Nie chciałabym zrobić wrażenia, że zasłaniam się sprawami formalnymi, ale tak naprawdę to, na co minister edukacji ma bezpośrednie przełożenie, to są wszystkie podstawy programowe czy podstawy do kształcenia w zawodach. Obecnie mamy 48 zawodów dostępnych w szkołach dla dorosłych, umożliwiających zdobycie różnych kwalifikacji. To, o czym pani mówiła, to jest pewien aspekt, który nie jest regulowany w bezpośredni sposób przez ministra, aczkolwiek jest wspierany w różnych innowacyjnych programach, które pojawiają się czasami w ramach naszych konkursów na programy. Tutaj nie mamy wprost takiego przełożenia, które mogłoby powodować, że takie właśnie przykłady będą się pojawiały na wymienionych przez panią formach doskonalenia.

Sekretarz Komisji do spraw Osób Starszych w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich Anna Chabiera:

Mam ogólny postulat, może do prezydium Komisji, o zaprotokołowanie potrzeby systemowych rozwiązań, które ułatwiałyby myślenie o kształceniu zawodowym do starości, również osób dorosłych. Dziękuję.

Przewodniczący poseł Michał Szczerba (PO):

Czy ten postulat jest zrozumiały dla pani minister?

Podsekretarz stanu w MEN Ewa Dudek:

Tak.

Przewodniczący poseł Michał Szczerba (PO):

Dobrze. To dziękujemy za kolejną inspirującą propozycję Biura Rzecznika Praw Obywatelskich, które nieustannie nas inspiruje i wspiera, za co jeszcze raz składam podziękowania.

Szanowni państwo, powiem, jaki jest plan. Planujemy jeszcze jedno posiedzenie w lipcu poświęcone kulturze, a w szczególności rządowemu programowi Kultura dostępna. Posiedzenie dotyczące seniorów w kulturze już mieliśmy, ale teraz chcielibyśmy skoncentrować się na programie rządowym Kultura dostępna. Chcemy zobaczyć jak został on przygotowany, jak zamierza Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego ten program wdrożyć. Jest to konkretna zapowiedź pani premier Ewy Kopacz z *exposé* i mam nadzieję, że element senioralny został tam w sposób wystarczający uwzględniony, tak aby otworzyć instytucje kultury na osoby starsze i stworzyć taki system, który upowszechni udział osób starszych, ale też ułatwi im udział w kulturze. Na to posiedzenie również państwa zapraszam.

Komisja zrealizuje także jedną konferencję, którą przewidzieliśmy, proszę zapisać, na 7 września. Tytuł konferencji: „Miasto przyjazne starzeniu” w odniesieniu do trzech aspektów: planowania przestrzennego, infrastruktury i transportu. Finał, który nastąpi 1 października, będzie to zwołanie i obrady Obywatelskiego Parlamentu Seniorów. Zgodnie ze wspólną intencją to zaproszenie będzie skierowane do trzech środowisk. Na etapie początkowym, inauguracyjnym: do przedstawicieli gminnych i miejskich rad seniorów, do przedstawicieli Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów, do przedstawicieli uniwersytetów trzeciego wieku. Jest też czwarta kategoria, którą nazwaliśmy ogólnie – inne reprezentatywne organizacje seniorskie.

Ponieważ do 1 października jest bardzo mało czasu, w trzech pierwszych środowiskach rekrutacja lada chwila się rozpocznie, a w odniesieniu do czwartego, prosimy państwa o wyrozumiałość, ale zdiagnozowanie tych środowisk nie jest łatwe, a w szczególności określenie stopnia ich reprezentatywności. Zakładamy, że zgodnie z ideą art. 5c ustawy o samorządzie gminnym, z różne środowiska seniorskie mogą wchodzić w skład gminnej rady seniorów, czyli przedstawiciele organizacji działających na rzecz osób star-

szych, przedstawiciele organizacji zrzeszających osoby starsze, przedstawiciele podmiotów prowadzących UTW.

Lada chwila zostanie utworzona podstrona na stronie Sejmu, na której będziemy państwa informować o przygotowaniach. Na razie jest przyjęta zasada, że jeden delegat będzie pochodził z każdego z tych środowisk, które zostały wymienione, czyli jeden przedstawiciel z gminnej rady seniorów, jeden z każdego UTW, który zadeklaruje chęć udziału w Parlamencie, i przedstawiciele PZERiI według odrębnych zasad, ponieważ ten półmilionowy związek dysponuje już wcześniej wyłonionymi delegatami na swoje zjazdy statutowe. Tutaj sytuacja jest ułatwiona. Oczywiście, także dla wszystkich innych środowisk zainteresowanych, 1 października będzie otwarta galeria, czyli obrady będzie można także obserwować, będą gościem w Sejmie. Na pewnym etapie informację o takiej możliwości skierujemy do wszystkich uczestników prac naszej Komisji, a także innych instytucji zajmujących się problematyką osób starszych.

Chciałem informacyjnie powiedzieć o tych działaniach, nad którymi objęła patronat pani marszałek Sejmu, a patrona merytoryczny objęła Komisja. Bardzo dziękuję za uwagę.

Zamykam posiedzenie Komisji.